روز جهانی جنگل و اهمیت آن

اول فروردین، (۲۱ مارس) نخستین روز تولد طبیعت از سوی مجمع عمومی سازمان ملل متحد به عنوان روز جهانی جنگل وارد تقویم زندگی شد تا نقش غیرقابل انکار جنگل‌ها در پایداری سرزمین و شادابی حیات انسان‌ها، جانوران و گیاهان بیشتر مشخص شود.

بزرگداشت این روز جهانی از سال ۲۰۱۳ آغاز شده و ارتقای سطح آگاهی‌های عمومی از اهمیت جنگل‌ها، هدف این نامگذاری بود.

اکوسیستم‌های جنگلی به لحاظ پتانسیل‌های موجود از نقطه نظر تامین بسیاری از کالاها و خدمات زیست محیطی همواره به عنوان یکی از موضوعات اصلی معاهدات منطقه‌ای و بین المللی مورد توجه بوده‌اند. آسیب‌پذیری این اکوسیستم‌های حیاتی در فرایند مواجهه با جنبه‌های مختلف توسعه انسانی، اهمیت این موضوع را بیش از پیش آشکار می‌کند.

در این راستا ۳ کنوانسیون زیست محیطی تغییرات آب و هوایی UNFCCC، تنوع زیستی CBD و تخریب سرزمین UNCCD از جنبه‌های مختلف سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و اقدامات اجرایی بر حفاظت، احیاء و توسعه این منابع حیاتی تاکید نموده‌اند.

کشور جمهوری اسلامی ایران بعنوان یکی از اعضاء فعال کنوانسیون‌های زیست محیطی به لحاظ شرایط و ویژگی‌های آب و هوایی از جمله گستره وسیع مناطق خشک و نیمه خشک، وقوع و استمرار خشکسالی‌ها از جمله کشورهای آسیب پذیر در حوزه اکوسیستم‌های جنگلی بشمار می‌رود.

بر اساس برآورد بانک جهانی بیش از یک میلیارد و ۶۰۰ میلیون نفر از ساکنان زمین برای ادامه حیات به جنگل‌ها وابسته هستند.

صنایع تولیدات جنگلی در بسیاری از جوامع منبع رشد اقتصادی می‌باشند و مبادلات اقتصادی آن در سطح بین‌المللی، سالیانه ۲۷۰ میلیارد دلار ارزش دارد.

مساحت جنگل‌های جهان ۴ میلیارد هکتار یعنی ۲۹ درصد از خشکی‌های زمین می‌باشد. این میزان جنگل‌ها بین همه کشورها به نسبت مساوی تقسیم نشده است و اغلب آن در کشورهای آمریکا، کانادا و روسیه قرار دارند. مطابق نظر کارشناسان جهانی از جمله فائو چنانچه سطح جنگل‌های هر کشوری کمتر از ۲۵ درصد خاک آن کشور باشد، از نظر محیط زیست انسانی در وضعیت بحرانی قرار دارد. در حال حاضر سطح پوشش جنگلی در ایران ۷/۵ درصد می‌باشد. بنابراین ایران یکی از کشورهایی است که از لحاظ منابع جنگلی بسیار فقیر می‌باشد.

سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد FAO برآورد می‌کند سالیانه سطحی معادل ۱۳ میلیون هکتار در اثر جنگل زدایی از بین می‌رود. تغییر کاربری جنگل به اراضی کشاورزی، برداشت ناپایدار و بی رویه چوب، روش‌های نامصحیح مدیریت اراضی و ساخت سکونتگاه‌های انسانی از جمله دلایل اصلی کاهش مساحت جنگل‌هاست.

مشارکت مجامع بین المللی در ارتباط با مدیریت جنگل

دبیرخانه کنوانسیون‌های سه گانه ریو ، سازمان‌های بین‌المللی و سازمان‌های مردم نهاد ارتباط تعریف شده‌ای با برنامه های معتبر جهانی جنگل‌ها دارند.

دبیرخانه کنوانسیون‌های ریو همگی از اعضاء همکاری مشارکتی برای جنگل Collaborative Partnership on Forests (CPF) می‌باشند. این نهاد در جهت مدیریت پایدار و حفاظت از اکوسیستم‌های جنگلی تاسیس شده و متعهد به تقویت سیاست های دراز مدت مدیریت جنگل می باشد. علاوه بر این دبیرخانه های این سه کنوانسیون اعضاء یک کارگروه ویژه در CPF می باشند که وظیفه آن تدوین چارچوب گزارشات مرتبط با وضعیت جنگلها و تشریک مساعی و مساعدت با کشورها در جهت تهیه این گزارشات می باشد. همچنین دبیرخانه‌های کنوانسیون‌های ریو ارتباط و همکاری نزدیکی با مجمع جنگل ملل متحد United Nations Forum on Forests (UNFF) دارند و راهکارهای تقویت و ارتقاء همکاری‌ها را با این مجمع برعهده دارند.

اهمیت اکوسیستم‌های جنگلی

الف- تعدیل تغییرات آب و هوایی و ترسیب کربن

جنگلها مهمترین منبع ذخیره کربن در اکوسیستم‌های زمینی می باشند. پوشش گیاهی جنگل‌های جهان ۲۸۳ میلیارد تن کربن را در بیومس گیاهی ذخیره کرده است علاوه بر این ۳۸ میلیارد تن کربن در چوب‌های غیر زنده موجود در جنگل و نیز ۳۱۷ میلیارد تن کربن در خاک سطحی جنگل و نیز پوشش لاشبرگ سطح زمین در مناطق جنگلی وجود دارد. بدین ترتیب میزان کل کربن در اکوسیستم‌های جنگلی بالغ بر ۶۳۸ میلیارد تن تخمین زده شده است. این میزان کربن، از کل کربن موجود در اتمسفر زمین بیشتر می باشد. جنگل‌ها علاوه بر این ذخیره دائمی کربن، سالانه به میزان ۲.۴ میلیارد تن کربن اتمسفری را ترسیب می‌نمایند.

ب- حفاظت و بهره‌برداری پایدار از تنوع زیستی

اکوسیستم‌های جنگلی دنیا یکی از مهمترین و غنی‌ترین اکوسیستم‌ها از نظر تنوع زیستی می‌باشند.

بعنوان مثال جنگل‌های بارانی قریب به ۶۰ درصد تمامی گونه‌های